

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

580. PLENÁRNE ZASADNUTIE EURÓPSKEHO HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO VÝBORU,
12. 7. 2023 – 13. 7. 2023

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Preskúmanie daňovej politiky na ochranu domácností s nízkymi príjmami a zraniteľných skupín pred negatívnymi účinkami zelenej transformácie

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2023/C 349/01)

Spravodajca: **Philip VON BROCKDORFF**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	25. 1. 2023
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Prijaté v sekcii	27. 6. 2023
Prijaté v pléne	12. 7. 2023
Plenárne zasadnutie č.	580
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	195/7/10

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) konštatuje, že vplyv zelenej transformácie nebude v celej EÚ jednotný a bude sa výrazne líšiť v jednotlivých krajinách, ako aj v jednotlivých regiónoch členských štátov. Preto musia členské štáty venovať pozornosť sociálnym výzvam spôsobeným transformáciou, aby posilnili jej legitimitu, udržali stabilitu a zabránili vzostupu populistickej opozície.

1.2 EHSV sa domnieva, že v posúdeniach vplyvu, ktoré Komisia vykonala na podporu niekoľkých legislatívnych aktov týkajúcich sa zelenej transformácie, sa uplatňuje najmä všeobecné hľadisko EÚ. Chýba im preto často hĺbka potrebná pre prístup podľa jednotlivých krajín a regiónov, ktorý by sa zameril na pravdepodobný vplyv na miestne hospodárstva a komunity (výnimkou je návrh týkajúci sa smernice o zdaňovaní energie).

1.3 EHSV sa tiež domnieva, že cieľnejšia analýza by mala poskytnúť veľmi relevantné údaje o domácnostiach postihnutých zelenou transformáciou, čo by umožnilo vládam prijať vhodnejšie opatrenia na zmiernenie vplyvu prebiehajúceho procesu na chudobnejšie a zraniteľné domácnosti.

1.4 EHSV upozorňuje na dve hlavné riziká spojené so zelenou transformáciou, pokiaľ ide o nepriaznivé sociálne a hospodárske dôsledky, a to najmä: i) rastúce rozdiely v príjmoch a ii) premiestňovanie priemyselných odvetví a s nimi súvisiacich pracovných miest.

1.5 EHSV preto zdôrazňuje, že je potrebné uskutočniť spravodlivú transformáciu, ktorá bude schopná riešiť účinky prechodu na klimatickú neutralitu z hľadiska zamestnanosti, ako aj distribúcie. V tejto súvislosti EHSV vyzýva na prijatie redistributívnych opatrení, prostredníctvom ktorých by sa dokázali nasmerovať finančné zdroje v prospech domácností s nízkymi príjmami a zraniteľných skupín s cieľom minimalizovať sociálne vylúčenie tak, že sa zabráni ďalšiemu prehľbovaniu príjmových nerovností počas prebiehajúceho procesu.

1.6 Za predpokladu, že zdaňovanie v súvislosti so zelenou transformáciou je v právomoci členských štátov, EHSV zdôrazňuje význam vnútroštátnych fiškálnych opatrení, aby sa zelená transformácia stala udržateľnejšou a mala menší vplyv na najslabšie skupiny obyvateľstva.

1.7 Fiškálna politika by preto mala počas transformácie zahŕňať tri zložky: zásadu „znečisťovateľ platí“ s doplnkovými redistributívnymi opatreniami na podporu domácností s nízkymi príjmami, cieľnú podporu príjmov a daňové úľavy na energeticky úsporné výrobky pre domácnosti. Tento prístup by pomohol i) podporiť nákup elektrických vozidiel; ii) stimulovať zavádzanie zelených technológií v domácnostiach a iii) zlepšiť energetickú účinnosť budov (treba pripomenúť, že cieľom revidovanej smernice o zdaňovaní energie ⁽¹⁾ je aj zlepšenie energetickej efektívnosti a zároveň ochrana zraniteľných skupín). Odporúčaným optimálnym opatrením pre domácnosti s najnižšími príjmami, ktoré môžu mať nedostatočnú daňovú povinnosť a nemusia využívať daňové úľavy, je podpora príjmu.

1.8 EHSV sa tiež domnieva, že rozdeľovanie poukázok štátom, ktoré umožňujú nákupy a investície do zelených technológií a výrobkov, by mohlo pomôcť pri podpore zraniteľných skupín počas transformácie.

1.9 Daňové úľavy zavedené v Holandsku pre fyzické osoby, ktoré si zakúpia elektrické vozidlá, sú dobrým príkladom, ako motivovať k nákupu vozidiel šetrných k životnému prostrediu a zároveň minimalizovať možné narušenia spôsobené dotáciami, ktoré často zvýhodňujú dodávateľov na úkor spotrebiteľov ⁽²⁾.

1.10 EHSV sa tiež domnieva, že by sa mohli preskúmať skúsenosti členských štátov, ako sú Nemecko, Francúzsko a Taliansko, ktoré zaviedli nižšie sadzby DPH na energeticky účinné výrobky, energeticky účinné technológie a renovácie domov zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti budov. DPH však zo svojej podstaty nie je progresívna. Na prispôbenie takéhoto prístupu domácnostiam s nízkymi príjmami môžu byť potrebné sprievodné opatrenia, ako je paušálna náhrada, s cieľom zvýšiť využívanie tejto možnosti v uvedených domácnostiach. EHSV okrem toho poukazuje na to, že energetické spoločenstvá [smernica (EÚ) 2019/944 ⁽³⁾] a komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov [smernica (EÚ) 2018/2001 ⁽⁴⁾] sa môžu stať kľúčovým nástrojom na pomoc občanom a zraniteľným skupinám pri zvládaní zelenej transformácie.

1.11 EHSV zdôrazňuje strategickú úlohu Fondu na spravodlivú transformáciu. Tento finančný nástroj by mal byť účinne zameraný na riešenie sociálno-ekonomických dôsledkov transformácie na hospodárstva EÚ, ktoré sú v súčasnosti vo veľkej miere závislé od fosílnych palív alebo činností spojených s vysokými emisiami skleníkových plynov, a predovšetkým na uľahčenie transformácie pre pracovníkov a domácnosti, na ktoré má súčasná zmena vplyv.

1.12 Ako sa už uviedlo v predchádzajúcich stanoviskách, EHSV poznamenáva, že Fond na spravodlivú transformáciu, aj keď je strategický, nemusí stačiť na podporu prebiehajúcich hospodárskych zmien, a preto by sa mal doplniť o primerane financovaný Sociálno-klimatický fond.

⁽¹⁾ Smernica Rady 2003/96/ES z 27. októbra 2003 o reštrukturalizácii právneho rámca spoločenstva pre zdaňovanie energetických výrobkov a elektriny (Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2003, s. 51).

⁽²⁾ Holandsko stimuluje nákup vozidiel šetrných k životnému prostrediu. Podľa správy organizácie The Climate Group sú k dispozícii dotácie až do výšky 4 000 EUR na nákup alebo prenájom nových akumulátorových elektrických osobných automobilov a 5 000 EUR na ľahké úžitkové vozidlá. Existujú aj konkurenčné daňové stimuly, ako je nízka cestná daň, žiadna daň z nákupu a žiadna daň v prípade používania na súkromné účely. Pozri Netherlands: Taking action on zero emission vehicles.

⁽³⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (Ú. v. EÚ L 158, 14.6.2019, s. 125).

⁽⁴⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

2. Úvod a súvislosti

2.1 Zelená transformácia je obrovskou výzvou pre EÚ a budúce generácie, najmä teraz, keď dlhotrvajúca vojna na Ukrajine spôsobuje hospodársku neistotu vo všeobecnosti, ako aj konkrétne v sektore energetiky. EHSV sa domnieva, že ak má byť transformácia úspešná, je potrebný spoločenský konsenzus, ktorý možno dosiahnuť len vtedy, ak sa budú v celej EÚ účinne uplatňovať podporné opatrenia a zabráni sa vzostupu populistickej opozície.

2.2 EHSV pripomína, že v rámci Zelenej dohody sa zvýšil cieľ EÚ znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 zo 40 % na minimálne 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990 a zároveň sa stanovil cieľ klimatickej neutrality do roku 2050.

2.3 Balík „Fit for 55“ obsahuje súbor politických návrhov na dosiahnutie cieľa do roku 2030, ku ktorým by EHSV rád prispel v snahe podporiť zelenú transformáciu, ktorá by bola na jednej strane plne pochopená a zdieľaná všetkými zainteresovanými stranami a na druhej strane by nadmerne nepoškodzovala domácnosti a zraniteľné skupiny.

2.4 Keďže je samozrejmé, že zelená transformácia prinesie v celej EÚ značné a veľmi očakávané výhody, v tomto stanovisku sa kladie dôraz na pravdepodobné nepriaznivé účinky prebiehajúcej zelenej transformácie v krátkodobom horizonte s osobitným dôrazom na sociálne vylúčenie a príjmové nerovnosti, pričom sa v ňom vyzýva na spravodlivú transformáciu, ktorá by bola primeraná pre domácnosti s nízkymi príjmami a zraniteľné skupiny.

3. Všeobecné a konkrétne pripomienky

3.1 EHSV konštatuje, že dôsledky zelenej transformácie nebudú v celej EÚ rovnaké, ale naopak, budú sa v skutočnosti v jednotlivých krajinách, ba dokonca v rôznych regiónoch a oblastiach členských štátov výrazne líšiť v závislosti od viacerých hospodárskych a sociálnych premenných.

3.2 V tejto súvislosti EHSV poznamenáva, že regióny s vysokou závislosťou od fosílnych zdrojov uhlíka sú a budú mimoriadne zraniteľné voči vplyvom transformácie a potenciálnej strate pracovných miest. Preto budú musieť byť reakcie potrebné na podporu sociálnej súdržnosti v jednotlivých členských štátoch alebo dokonca v jednotlivých regiónoch značne odlišné, a to na základe rozdielných miestnych podmienok v súlade so zásadou subsidiarity. EHSV však uznáva, že v revidovanej smernici o zdaňovaní energie sa navrhuje „prechodné“ obdobie a možnosť, aby členské štáty oslobodili zraniteľné domácnosti od dane z vykurovania na 10 rokov po zavedení revidovanej dane.

3.3 Z metodologického hľadiska sa EHSV domnieva, že v analýzach posúdenia vplyvu, ktoré doteraz vykonala Komisia, sa uplatňuje najmä všeobecné hľadisko EÚ a chýba im hĺbka, ktorú si vyžaduje prístup podľa jednotlivých krajín a regiónov, ktorý by sa mohol zamerať na pravdepodobný vplyv transformácie na miestne hospodárstva a spoločenstvá. V tejto súvislosti je návrh týkajúci sa *smernice o zdaňovaní energie* výnimkou, pretože sa predpokladal cieľnou mikroanalýzou, ktorá by mala byť prijatá v širšej miere pri vykonávaní Zelenej dohody.

3.4 EHSV sa domnieva, že cielenejšia analýza, v ktorej by sa dokázali v plnej miere zohľadniť miestne špecifiká, by mala byť užitočná pri poskytovaní cenných informácií, najmä pokiaľ ide o domácnosti postihnuté zelenou transformáciou, čo by umožnilo vládám prijať vhodné opatrenia na zmiernenie vplyvu prebiehajúceho procesu na chudobnejšie domácnosti a zraniteľné skupiny, ktoré budú čeliť tým najkritickejším dôsledkom.

3.5 EHSV sa domnieva, že existujú dve hlavné riziká spojené so zelenou transformáciou, pokiaľ ide o nepriaznivé sociálne a hospodárske dôsledky: i) rastúce rozdiely v príjmoch a ii) premiestňovanie priemyselných odvetví a s nimi súvisiacich pracovných miest.

3.6 EHSV poukazuje na to, že prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné proti zmene klímy je mimoriadne náročný pre domácnosti a spoločenstvá s nízkymi príjmami, najmä v regiónoch, kde úroveň rozvoja zaostáva za mestskými oblasťami. Preto je mimoriadne dôležité, aby sa transformácia podporila vhodným radom fiškálnych opatrení vrátane finančnej podpory s cieľom riešiť uvedené obavy.

3.7 Okrem toho by EHSV rád upozornil na možné dodatočné zaťaženie najslabších skupín obyvateľstva spôsobené transformáciou, najmä pokiaľ ide o ceny komodít, ktoré by sa mohli počas procesu transformácie výrazne zvýšiť. Transformácia by skutočne mohla spôsobiť zvýšenie cien energií a palív pre tých, ktorí si to môžu najmenej dovoliť, keďže sa do toho započítavajú vyššie ceny uhlíka. Takýto vplyv vyvoláva obavy najmä v súčasnom makroekonomickom kontexte, keď bola miera inflácie začiatkom tohto roka vo viacerých členských štátoch vysoká ⁽⁵⁾.

(5) Miera inflácie v posledných týždňoch poklesla.

3.8 EHSV preto presadzuje potrebu uskutočniť spravodlivú transformáciu, ktorá by riešila účinky prechodu na klimatickú neutralitu z hľadiska zamestnanosti, ako aj distribúcie. Takýto prístup by sa mal považovať za neoddeliteľnú súčasť rámca zelenej transformácie a nielen za doplnkové nápravné opatrenia.

3.9 EHSV zdôrazňuje potrebu redistribučných opatrení, ktoré by umožnili nasmerovať finančné zdroje na pomoc domácnostiam s nízkymi príjmami a zraniteľným skupinám s cieľom zabrániť sociálnemu vylúčeniu a prehĺbovaniu príjmových nerovností. Takéto opatrenia by mohli mať napríklad podobu ekologickkej dane založenej na zásade „znečisťovateľ platí“, pričom osoby s príjmami nad stanovenou hranicou by platili vyššie sadzby za spotrebu energie s vysokými emisiami uhlíka.

3.10 Za predpokladu, že na základe zásady subsidiarity je zdaňovanie súvisiace so zelenou transformáciou v právomoci členských štátov, EHSV zdôrazňuje význam fiškálnych opatrení prijatých na vnútroštátnej úrovni, aby sa zelená transformácia stala udržateľnejšou a mala menší vplyv na zraniteľné skupiny obyvateľstva, prípadne aby sa zabránilo regresívnym účinkom, ktoré sú často spojené s ekologickými daňami.

3.11 EHSV sa domnieva, že fiškálna politika počas transformácie by mala zahŕňať tri zložky: zásadu „znečisťovateľ platí“ s doplnkovými redistributívnymi opatreniami na podporu domácností s nízkymi príjmami, cieľnú podporu príjmov a daňové úľavy na energeticky- úsporné výrobky pre domácnosti. Tento prístup by pomohol i) podporiť nákup elektrických vozidiel; ii) stimulovať zavádzanie zelených technológií v domácnostiach a iii) zlepšiť energetickú účinnosť budov. EHSV však uznáva, že cieľom revidovanej smernice o zdaňovaní energie je tiež zlepšiť energetickú účinnosť a zároveň chrániť zraniteľné skupiny. Odporúčaným optimálnym opatrením pre domácnosti s najnižšími príjmami, ktoré môžu mať nedostatočnú daňovú povinnosť a nemusia využívať daňové úvery, je podpora príjmu.

3.12 EHSV sa tiež domnieva, že rozdeľovanie poukážok štátom na investície do zelených technológií a nákup ekologických výrobkov by mohlo pomôcť podporiť zraniteľné skupiny počas transformácie.

3.13 Fiškálne opatrenia prijaté v Holandsku pre fyzické osoby, ktoré si zakúpia elektrické vozidlá, sú dobrým príkladom, ako motivovať k nákupu vozidiel novej generácie šetrných k životnému prostrediu, čím sa znižujú možné narušenia súvisiace s rozsiahlejšími subvenciami. Daňovo priaznivý prístup k elektrickým vozidlám sa v Holandsku vzťahuje aj na registráciu a cestné dane, čím sa dopĺňa priaznivý právny rámec. V tejto súvislosti by sa daňové úľavy mohli osobitne zamerať na domácnosti s nízkymi príjmami obyvateľov, ktorí by mali mať najväčšie problémy pri prechode na zelené technológie.

3.14 EHSV tiež domnieva, že by sa mohli ďalej rozvíjať a skúmať skúsenosti členských štátov, ako sú Nemecko, Francúzsko a Taliansko, ktoré zaviedli nižšie sadzby DPH na energeticky účinné výrobky, energeticky účinné technológie a renovácie domácností zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti budov. DPH však zo svojej podstaty nie je progresívna. Na prispôbenie takéhoto prístupu domácnostiam s nízkymi príjmami môžu byť preto potrebné sprievodné opatrenia, ako je paušálna náhrada, s cieľom zvýšiť využívanie tejto možnosti v uvedených domácnostiach.

3.15 EHSV zdôrazňuje význam Fondu na spravodlivú transformáciu, ktorý nemožno podceňovať. Tento finančný nástroj by mal byť účinne zameraný na riešenie sociálno-ekonomických dôsledkov transformácie na hospodárstva EÚ, ktoré sú v súčasnosti vo veľkej miere závislé od fosílnych palív alebo priemyselných činností spojených s vysokými emisiami skleníkových plynov, a predovšetkým na uľahčenie transformácie pre pracovníkov a domácnosti, na ktoré má pripravovaná zmena vplyv.

3.16 Ako už EHSV uviedol vo svojom predchádzajúcom stanovisku na tému *Úverový nástroj pre verejný sektor a zmena nariadenia o Fonde na spravodlivú transformáciu* ⁽⁶⁾, poznamenáva, že Fond na spravodlivú transformáciu (FST), hoci je dôležitý, nemusí byť dostatočný na podporu prebiehajúcich hospodárskych zmien, pokiaľ ide o jeho zdroje a rozsah. Fond na spravodlivú transformáciu by sa preto mal doplniť o primerane financovaný Sociálno-klimatickým fondom tak, ako sa odporúča v stanovisku EHSV na tému *Fond na prispôbenie sa zmene klímy financovaný z Kohézneho fondu a nástroja Next Generation EU* ⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o úverovom nástroji pre verejný sektor v rámci Mechanizmu spravodlivej transformácie [COM(2020) 453 final – 2020/0100 (COD)] Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu [COM(2020) 460 final – 2020/0006 (COD)] (Ú. v. EÚ C 429, 11.12.2020, s. 240).

⁽⁷⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Fond na prispôbenie sa zmene klímy financovaný z prostriedkov politiky súdržnosti a nástroja NextGenerationEU (stanovisko z vlastnej iniciatívy) (Ú. v. EÚ C 486, 21.12.2022, s. 23).

3.17 EHSV poukazuje na to, že cieľom takéhoto dodatočného fondu by mala byť ochrana skupín s nízkymi príjmami a zraniteľných skupín pred nepriaznivými vplyvmi transformácie za predpokladu, že tento fond bude spojený s osvedčenými postupmi zameranými na predchádzanie akémukoľvek prehlbovaniu príjmových nerovností. EHSV zároveň varuje, že pri jeho súčasnej organizácii a finančnej spôsobilosti (nehovoriac o odložení jeho vykonávania o jeden rok) je nepravdepodobné, že by Sociálno-klimatický fond stačil na účinnú podporu najzraniteľnejších skupín obyvateľstva, na čo už upozornili viaceré zainteresované strany. Ako príklad možno uviesť náklady na prechod z tradičných vozidiel na elektrické vozidlá, ktorý by sa bez daňových stimulov alebo finančnej podpory mohol pre domácnosti s nízkymi príjmami a zraniteľné domácnosti ukázať ako príliš nákladný, a teda príliš náročný⁽⁸⁾.

3.18 EHSV preto navrhuje, aby zodpovedné orgány na európskej a miestnej úrovni vypracovali vhodné fiškálne politiky na zmiernenie nepriaznivých dôsledkov transformácie bez toho, aby sa oslabili stimuly na zmeny v oblasti ekologických investícií a spotreby, ktoré si proces transformácie vyžaduje. Je dôležité doplniť takéto mechanizmy opatreniami, ktorými sa zaručí inkluzívne riadenie a aktívna účasť subjektov, na ktoré má zelená transformácia najväčší vplyv. EHSV však uznáva, že revidovaná smernica o zdaňovaní energie zahŕňa prechodné obdobia pre zdaňovanie vybraných výrobkov alebo investícií na zníženie spotreby energie.

3.19 EHSV by chcel pripomenúť všetkým inštitúciám zapojeným do zelenej transformácie význam sociálneho dialógu a užitočnosť účasti občianskej spoločnosti na európskej, vnútroštátnej, odvetvovej a regionálnej úrovni. Sociálny dialóg zohráva kľúčovú úlohu pri riadení a uľahčovaní zelenej transformácie, pričom zabezpečuje široké zapojenie všetkých zainteresovaných strán a zároveň chráni zraniteľné skupiny a úroveň zamestnanosti v celej EÚ.

3.20 EHSV poukazuje na to, že vo viacerých európskych krajinách už existuje progresívne zdaňovanie, cieleňé systémy sociálneho zabezpečenia a vhodné mechanizmy sociálneho dialógu, a preto by prijatie a ďalšie posilnenie takýchto politík mohlo vychádzať z existujúcich osvedčených postupov a mohlo by sa ukázať ako veľmi užitočný nástroj na zabránenie ďalšiemu prehlbovaniu nerovností a sociálneho vylúčenia.

3.21 EHSV je pevne presvedčený o tom, že ak sa v európskych krajinách vytvorí široké chápanie politík v oblasti klímy, ako aj ich politické a spoločenské prijatie, prispieje to k silnejšej a lepšej zelenej transformácii, ktorej, naopak, hrozí strata legitimity aj sily, ak by jej bremeno a nepriaznivé dôsledky mali neúmerňný vplyv na chudobnejšie domácnosti.

3.22 V tejto súvislosti EHSV zdôrazňuje, že vlády by sa mali po konzultácii s občianskou spoločnosťou pokúsiť znížiť vplyv zelenej transformácie na zamestnanosť v najviac postihnutých oblastiach EÚ aj prostredníctvom cieleňých a inovatívnych politík trhu práce vrátane programov odbornej prípravy a vzdelávania pre pracovníkov v odvetviach s vysokými emisiami oxidu uhličitého.

3.23 EHSV upozorňuje na riziko rastúcich regionálnych rozdielov v dôsledku procesu zelenej transformácie medzi vyspelejšími hospodárstvami v EÚ a hospodárstvami, ktoré sú stále silne závislé od odvetví s vysokými emisiami oxidu uhličitého. Rovnako by mohlo dôjsť k prehĺbeniu rozdielov a konkurenčných rozdielov medzi krajinami a mestskými oblasťami na jednej strane a okrajovými, vidieckymi a vzdialenými oblasťami na strane druhej.

3.24 EHSV zastáva názor, že zelená transformácia si vyžaduje realizáciu cieľov v oblasti klímy Európskej zelenej dohody a súčasné plnenie programu sociálnej spravodlivosti Európskeho piliera sociálnych práv. Zelená transformácia zahŕňa štrukturálne zmeny (pričom zmena sa očakáva na hospodárskej aj sociálnej úrovni). Na to, aby bola úspešná, ju musia sprevádzať sociálne opatrenia vrátane sociálnych investícií zameraných na uľahčenie klimatickej neutrality a dosiahnutie transformácie, ktorá umožní rozvoj dynamických a konkurencieschopných európskych podnikov schopných vytvárať napríklad ekologické pracovné miesta a generovať hospodársky rast.

3.25 EHSV preto zdôrazňuje význam posilnenej spolupráce v rámci EÚ, ktorá by sa mala rozvíjať na základe účinného politického a sociálneho dialógu s cieľom vypracovať sprievodné hospodárske a sociálne politiky na podporu prebiehajúcej transformácie a náležite ju prispôbiť rôznym sociálnym a hospodárskym podmienkam príslušných spoločenských.

⁽⁸⁾ Joanna Gill, *Can Europe's new Social Climate Fund protect poor from rising carbon cost?* (Môže nový Sociálno-klimatický fond EÚ ochrániť chudobných pred rastúcimi nákladmi na emisie oxidu uhličitého?), Reuters, december 2022.

3.26 Takýto prístup založený na spolupráci by sa mal uplatňovať aj vo vzťahu k európskym krajinám, ktoré nie sú členmi EÚ, aby sa zabránilo presunu podnikov a zamestnanosti do krajín, ktoré sa neusilujú o ekologickejší a udržateľnejší hospodársky rozvoj, ktorý presadzuje EÚ. To by mohlo mať negatívny vplyv na vnútorný trh, ako aj na samotnú zelenú transformáciu z hľadiska zníženej účinnosti a zvýšených nepriaznivých účinkov na najslabšie skupiny obyvateľstva.

3.27 EHSV tiež žiada, aby členské štáty prijali ďalšie opatrenia na boj proti daňovým únikom a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a na odvrátenie zneužívania verejných finančných prostriedkov, keďže by sa tým poskytli dodatočné zdroje na financovanie distributívnych opatrení na podporu transformácie.

3.28 EHSV napokon poukazuje na to, že energetické spoločenstvá [smernica (EÚ) 2019/944] a komunity vyrábajúce energiu z obnoviteľných zdrojov [smernica (EÚ) 2018/2001] sa môžu stať kľúčovým nástrojom na pomoc občanom a zraniteľným skupinám pri zvládaní zelenej transformácie. Takéto spoločenstvá môžu mať akúkoľvek právnu formu (združenia, družstvá, partnerstvá, neziskové organizácie alebo malé/stredné podniky), čo uľahčuje ich občanom spolu s ostatnými účastníkmi trhu spájať sa a spoločne investovať do energetických aktív. To by mohlo prispieť k dekarbonizovanejšiemu a flexibilnejšiemu energetickému systému, keďže energetické spoločenstvá môžu občanom sprístupniť všetky vhodné trhy s energiou za rovnakých podmienok, ako majú ostatní účastníci, čím sa znížia ich náklady na energiu alebo sa dokonca umožnia potenciálne príjmy.

V Bruseli 12. júla 2023

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE
